

องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุ
เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์*

The Components of Cooperation Network of the Kalasin
Municipality Elderly School

สมศักดิ์ สันติสุข, สุกัญญา เอ็มอัมรสม, อนงค์นาถ โยคุณ¹, อภิรดี ดอนอ่อนเบา²
และพงษ์มนัส ดีอด³

Somsak Srisontisuk, Sukanya Aimimtham, Anongnath Yokun, Aphiradee Dononbao
and Pongmanut Deeod
มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน³
Khon Kaen University, Thailand
Kalasin University, Thailand
Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pongmanut.dee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบที่มีต่อเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือและองค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Documents) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้มีส่วนได้เสียในโรงเรียนผู้สูงอายุพร้อมทั้งได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 3 กลุ่ม เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อที่จะให้ประสบผลสำเร็จจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของการบริหารจัดการเครือข่าย เป็นอันแรก ซึ่งประกอบไปด้วย การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคม ผู้สูงอายุร่วมกันของทุกภาคส่วน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการสร้างความร่วมมือ ซึ่งทั้ง 3 เงื่อนไขดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สามารถทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จของการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วย 4 ปัจจัย 1) การรู้จักบทบาทหน้าที่ 2) การมีส่วนร่วม 3) การสร้างความไว้วางใจ 4) การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งนี้หากการดำเนินการทั้ง 2 กระบวนการข้างต้นสามารถดำเนินการจะต้องมีลักษณะสอดคล้องประสานกันอันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การบริหารเครือข่าย; โรงเรียนผู้สูงอายุ; ความสำเร็จ

Abstract

The purpose of this research was 1) to study achievement condition of elderly people's school participation management of Kalasin municipality and 2) to analyze elements on participation network for health activities of elderly people's school of Kalasin municipality in a qualitative analysis form by studying about participation network and key elements which leads to success in the establishment of elderly people's school of Kalasin municipality. From the study and data analysis from primary documents, in-depth interview, and focus group of elderly school stakeholders and took part in activities with three different groups of Kalasin Municipality Elderly Schools to develop a network management model for Kalasin Municipality Elderly Schools.

The results revealed that:

1. Network management should be the highest priority to be realized to succeed in elderly people's school establishment. Realizing the importance of elderly people's society for all section, leadership of the administrator, and participation establishment are important condition to lead the organization succeed in the elderly people's school management.

2. The elements for participation network for health activities of elderly people's school that can bring the organization to succeed shall compose of 4 factors which are 1) realizing their roles and responsibilities, 2) participation, 3) creation of reliability, 4) communication among the participation networks. If both two mentioned operations can be proceeded, they must be operated in a coordinated manner to succeed in the establishment of health activities network of the elderly people's school.

Keywords: Network Management; Elderly School, Success

1. บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่โลกให้ความสำคัญต่อการจัดสวัสดิการและนโยบายของประชากรผู้สูงอายุ เนื่องจากในหลายประเทศกำลังเข้าสู่ประเทศที่มีประชากรในวัยผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น จากข้อมูลในปีพ.ศ. 2563 จากจำนวนประชากรโลก 7,795 ล้านคน มีผู้สูงอายุจำนวน 1,050 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด โดยประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ร้อยละ 34 อิตาลี ร้อยละ 30 และโปรตุเกส ฟินแลนด์ และกรีซ ร้อยละ 29 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) สำหรับสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565 พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 12,116,199 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 18.3% จากจำนวนประชากรทั้งประเทศจำนวน 66,165,261 คน (บริการสถิติข้อมูลกรมการปกครอง, 2565) เห็นว่าประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากข้อมูลของ Department of Economic and Social Affairs United Nations (2002) ได้มีการกำหนดว่า ประเทศใดที่มีประชากรอายุ 60

ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป ถือได้ว่าสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งหากไม่มีมาตรการหรือวิธีรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ประสิทธิภาพต่างๆ ตามมา เช่น การขาดทักษะฝีมือแรงงาน ค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุ การเดินทาง และอาจประสบปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ลดลง (พงษ์มนัส ตีอด, พระมหาวิไลศักดิ์ ปญญาวโร และพระครูปลัดสุรรุฒิ แสงมะโน, 2564, หน้า 230-243)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) จึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ Active Ageing หรือภาวะพลวัติพลังที่ถือได้ว่าเป็นแนวคิดสำคัญในการส่งเสริมสังคมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพกาย สุขภาพใจ และอยู่ร่วมในสังคมอย่างเต็มภาคภูมิ (Lim & Thompson, 2016, pp. 1853-1869) โดยแนวคิดของ Active Aging มีกรอบแนวคิดที่เป็นการส่งเสริมให้มี “กระบวนการตระหนักถึงประสิทธิภาพ โอกาสด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามวัย” (World Health Organization,

2002) โดยแนวคิดนี้ได้เสนอให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประชากรผู้สูงอายุ ให้มีสุขภาพที่ดี ในการดำเนินชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งให้มีความสามารถในทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดา, 2560) โดยการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีศักยภาพตามกรอบแนวคิด Active Aging สามารถที่จะดำเนินการในหลากหลายวิธีและหลากหลายกิจกรรมตามแนวคิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

หนึ่งในวิธีการที่ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ คือ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มพบปะพูดคุย พร้อมทั้งมีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ โดยการมีรูปแบบของเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิมล แสงเรือง และคณะ, 2563, หน้า 132-139) และมีความพร้อมในการดำเนินงานตลอดทั้งปี ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุขโดยเฉพาะในด้านสุขภาวะทางอารมณ์ที่ลดปัญหาความซึมเศร้า ความเครียด ความรู้สึกโดดเดี่ยว (ชลิดา แยมศรีสุข, 2563, หน้า 19-30) ทั้งนี้หนึ่งในพันธกิจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องทำการส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุโดยตรงและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนนั้นคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มี

การบัญญัติไว้ใน มาตรา 16(10) กำหนดให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ถือได้ว่าเป็นการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบ เนื่องจากได้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบโดยได้รับรางวัลธรรมาภิบาลในด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และรางวัลรางวัลที่ 1 กองทุนระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) จากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น มีอาจสามารถยั่งยืนได้หากมีเพียงหน่วยงานเดียวที่จัดให้มีกิจกรรมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นได้ จะต้องอาศัยหน่วยงานเครือข่ายอื่นๆ เข้ามาทำหน้าทีในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุร่วมด้วย (ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ และปิยากร หวังมหาพร, 2565, หน้า 201-211) ซึ่งจะเห็นได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์สามารถดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพจนได้รับรางวัลระดับประเทศ อีกในจังหวัดกาฬสินธุ์มีจำนวนประชากรของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 172,297 คน จากจำนวนประชากร 975,570 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2565) ซึ่งถือได้ว่าจำนวนผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่เข้าสู่สังคม

สูงอายุ (Aged Society)

ทั้งนี้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมและร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนำมาสู่คำถามการวิจัยของคณะผู้วิจัยที่ว่า กระบวนการสร้างความร่วมมือของเครือข่ายจนนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุมีรูปแบบเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีต่อเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาถึงเครือข่าย ในแง่การบริหารเครือข่ายความร่วมมือและองค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารขั้นต้น (Primary Documents) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบมีโครงสร้าง

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เนื่องจากโรงเรียน

ผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ถือเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบโดยได้รับรางวัลธรรมมาภิบาล ในด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และรางวัลที่ 1 กองทุนระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) จากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาวิจัย เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2565

ขอบเขตด้านประชากร การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเลือกจากเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านกิจกรรมสุขภาพกับโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มโดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณากลุ่มเป้าหมายคัดเข้า คือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในโรงเรียนผู้สูงอายุพร้อมทั้งได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นประจำถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) เครือข่ายจากชุมชน ประกอบด้วยตัวแทนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ตัวแทนประธานชุมชน และตัวแทนประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน (อสม.) รวมทั้งสิ้น 3 คน 2) เครือข่ายจากภาครัฐ ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์ ตัวแทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ (พช.) ตัวแทนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตัวแทนโรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์ และตัวแทนศูนย์บริการสุขภาพทั้ง

4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 6 คน และ 3) เครือข่ายจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด เครือข่ายคนรักหลักประกันสุขภาพ เครือข่ายจิตอาสา รวมทั้งสิ้น 4 คน

โดยแบ่งรูปแบบการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษา 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกิจกรรมด้านสุขภาพกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ตัวแทนจากผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการ ประธานชุมชน ประธาน อสม. ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ โรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์ และศูนย์บริการสุขภาพทั้ง 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 11 คน 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเครือข่ายกลุ่มองค์กรและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านกิจกรรมสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตัวแทนประธานชุมชน ตัวแทนประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัด เครือข่ายคนรักหลักประกันสุขภาพ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ (พมจ.) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ (พช.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ โรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์

และศูนย์บริการสุขภาพทั้ง 4 แห่ง รวมถึงภาคเอกชน เช่น สภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นกล่าวคือ 1) ความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 2) องค์ประกอบที่มีต่อเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า ความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่ถือได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบนั้น ประกอบด้วย

ประการแรก “การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุร่วมกัน” โดยต้องการที่จะมีการจัดการและการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นจุดรวมตัวของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุเพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาศักยภาพและศักยภาพของผู้สูงอายุออกมามีส่วนร่วมกับสังคม

“...ผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า...” (ตัวแทนศูนย์สุขภาพโรงพยาบาลกาฬสินธุ์, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เป็นหนึ่งในพันธกิจ และอยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานตนเอง อีกทั้งการดูแลผู้สูงอายุจะต้องมีการดูแลที่เป็นพิเศษและจะต้อง

ได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจึงจะประสบความสำเร็จ...” (ตัวแทนสาธารณะสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

“...เห็นว่าการเข้ามาอยู่กิจกรรมกับกลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุ นั้น เป็นกิจกรรมที่ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุนั้นมีศักยภาพและเป็นการให้ผู้สูงอายุเข้ามาในสังคม...” (ตัวแทนผู้สูงอายุและประธาน อสม., สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเครือข่ายนั้นเกิดขึ้นมาจากการเห็นความสำคัญของสถานการณ์ผู้สูงอายุที่ทุกหน่วยงานต้องการจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาศักยภาพและดึงศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีพต่อไป

ประการที่สอง “ภาวะผู้นำของผู้บริหาร” เนื่องจากการภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้นถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเนื่องมาจาก ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อให้เข้ามามีส่วนทำกิจกรรมกับนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนอีกทั้งหากผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำอาจก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ

“...ผู้บริหารทั้งนายกเทศมนตรีและครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุมาก...” (ตัวแทนศูนย์สุขภาพเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

“...นายกเทศมนตรีถือได้ว่าท่านมีวิสัยทัศน์ในการนำหน่วยงานต่างๆ เข้ามาจัดกิจกรรมใน

โรงเรียนผู้สูงอายุ...” (ตัวแทนศูนย์สุขภาพเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์และเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการ, สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

“...นายกเทศมนตรีให้ความสำคัญกับโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่งมาดูแลและมีการให้เงินมาสนับสนุนจากเทศบาลเป็นเงินงบประมาณประจำปี จำนวนปีละ 100,000 บาทเพื่อให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้...” (ตัวแทนเชิงลึกตัวแทนผู้สูงอายุ, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

ประการที่สาม “การสร้างความร่วมมือ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นจะต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนเข้ามาจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมและได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกันเอง อีกทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ผู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอีกด้วย โดยความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานภายนอกมีด้วยกัน 2 กลุ่ม กล่าวคือ หนึ่ง รูปแบบที่เป็นทางการ กล่าวคือ เป็นการลงนามความร่วมมือหรือบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานอื่นๆ สอง รูปแบบความร่วมมือที่ไม่เป็นทางการ กล่าวคือ เป็นอาศัยเครือข่ายจากองค์กรหรือจากตัวนักเรียนภายในโรงเรียนผู้สูงอายุที่เคยปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ ที่ได้เกษียณอายุมาแล้วการบริหารเครือข่ายแบบเป็นทางการ

“...การเชิญหน่วยงานราชการเข้ามาเซ็น MOU เราได้มีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา

ดูกิจกรรมของเราก่อนที่จะได้เห็นกิจกรรมที่น่า สนใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้มีการเข้ามาเซ็น MOU เพื่อที่จะได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผู้สูงอายุ...” ตัวแทนเจ้าหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิต โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์, การ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การเซ็น MOU กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนมากเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จะเป็นหน่วย งานเริ่มต้นในการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา เป็นเครือข่าย...” (ตัวแทนเจ้าหน้าที่พัฒนาคุณภาพ ชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์, สทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

“...การเซ็น MOU ถือได้ว่าเป็นการร่วมมือ ที่ดีเนื่องจากจะได้เป็นหลักฐานให้หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาส่งเสริมและมาร่วมกิจกรรมต่างๆ กับ โรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องที่ทำให้ผู้สูงอายุ ได้มีกิจกรรมและเป็นการสร้างพื้นที่ให้แก่ผู้สูงอายุ มากขึ้น...” (ตัวแทนผู้สูงอายุ, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

การบริหารเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการ “...นักเรียนของโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็น ข้าราชการที่เกษียณอายุมาแล้ว แต่ยังพอมีความ สัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรอยู่ก็เลยสามารถขอความ ร่วมมือได้...” (ตัวแทนเจ้าหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิต โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์, สทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

“...ผู้สูงอายุในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็น ครู ทหาร ตำรวจ นักการเมืองบ้าง ซึ่งเขาสามารถพูดคุยกับหน่วยงานได้ให้มาจัดกิจกรรมได้ เช่น หน่วยงาน อัยการมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมรดกแก่

ผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานนี้ก็เอารางวัล มาเลี้ยงอาหาร กลางวันผู้สูงอายุด้วยนะสนุกมาก...” (ตัวแทน ผู้สูงอายุ, การสัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565)

“...บางที่ผู้สูงอายุในโรงเรียนก็ติดต่อ ประสานกับหน่วยงานเอง ซึ่งเขามาความสนิทใกล้ ชิดกับหน่วยงานนั้นอยู่แล้ว...” (ตัวแทนเจ้าหน้าที่ พัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมือง กาฬสินธุ์และคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ, สทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาถึงความ สำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่ถือ ได้ว่าประสบความสำเร็จนั้น เกิดจากการบริหาร จัดการเครือข่ายความร่วมมือนั้นจะต้องอาศัย 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ 1) การเห็นความสำคัญ ของสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุร่วมกัน 2) ภาวะ ผู้นำของผู้บริหาร 3) การสร้างความร่วมมือ ซึ่งทั้ง สามองค์ประกอบนี้ถือได้ว่ารูปแบบของการบริหาร จัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือ ในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาล เมืองกาฬสินธุ์

ประการที่หนึ่ง การรู้จักบทบาทหน้าที่ เครือข่ายผู้สูงอายุที่ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงความ ร่วมมือ “พัฒนาและขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” จำนวน 14 องค์กรกับ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นั้นดำเนินงานตามบท หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรของตนเอง มีความเชื่อมโยงกันในการดำเนินงานเครือข่าย กิจกรรมด้านสุขภาพของโรงเรียนผู้สูงอายุโดย

นอกจากโครงการด้านกิจกรรมสุขภาพของโรงเรียน ผู้สูงอายุแล้วยังมีการให้ความรู้ผู้สูงอายุในด้านอื่นๆ อาทิเช่น การเชิญอัยการมาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมรดก ซึ่งจากการสนทนากลุ่มตัวแทนได้กล่าวการบริหารจัดการที่ยั่งยืนของเครือข่ายในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุได้นั้นคือ

“ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของโรงเรียนผู้สูงอายุ “ถ้าไม่มีประโยชน์มีแต่โทษเค้าคงไม่มา” โดยการดำเนินงานต้องมีคุณภาพ โปร่งใส มีส่วนร่วมร่วมทำ คิด ชื่นชมผลงานและเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ต้องมีความอุปถัมภ์ค้ำชู นายกคนไหนที่มาเป็นนายกต้องดำเนินการต่อ เทศบาลต้องประทับ ประครองทั้งงบประมาณสถานที่ และเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ ต้องเหนียวแน่น ต้องไม่ล้มสลายหรือชุมชน มีการขอความร่วมมือต้องเหนียวแน่น” ตัวแทนโรงเรียนผู้สูงอายุ (ตัวแทนโรงเรียนผู้สูงอายุ, สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมกล่าวคือการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุแล้ว เครือข่ายภายนอกที่เข้ามามีร่วมจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุมองว่าล้วนแต่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านกิจกรรมสุขภาพ แบ่งออกดังนี้ 1) เครือข่ายภายใน ประกอบด้วยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งมีบทบาทในด้านการขับเคลื่อน เจริญนโยบาย เช่น การบรรจุโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุลงในเทศบัญญัติและสนับสนุนงบประมาณผ่านกองทุนสุขภาพ เป็นจำนวนเงินปีละ 100,000 บาท เพื่อให้ผู้สูงอายุได้นำไปจัดกิจกรรม

ส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่จำเป็นต่อกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเชื่อมประสานกับหน่วยงานเครือข่ายภายนอก เช่น มูลนิธิจิตอาสา เครือข่ายกู้ชีพ หอการค้าจังหวัด และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อเชื่อมโยงนโยบายการพัฒนากิจกรรมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ 2) เครือข่ายภายนอก ที่มีบทบาทต่อกิจกรรมด้านสุขภาพโดยตรง ได้แก่ เครือข่ายศูนย์บริการสุขภาพภายใต้โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ศูนย์บริการสุขภาพภายใต้การกำกับของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งจะมีบทบาทในการลงพื้นที่ตรวจสอบสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ เช่น การเจาะเลือดตรวจหากรู้น้ำตาลในเลือด การตรวจสภาพฟันและสายตาทั้งในโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียงในชุมชน รวมถึงบทบาทในการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น การดูแลสุขภาพในภาวะที่มีโรคเรื้อรัง โรคที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และการทำงานเชื่อมประสานระหว่างเครือข่ายในพื้นที่ เช่น อสม. ในการรับ-ส่ง ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยที่จำเป็นต้องนำส่งสถานพยาบาล เป็นต้น ในส่วนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ จะมีบทบาทในการมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น โรคและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การเชื่อมประสานทางนโยบายในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาฬสินธุ์ มีบทบาทในการให้ความรู้ในด้านการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมถึงการเชื่อมและส่งต่อกรณีมีผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ และเครือข่ายหลักประกันสุขภาพ จะมีบทบาทในการให้ความรู้ใน

เรื่องสิทธิด้านสุขภาพกับผู้สูงอายุ รวมถึงการขับเคลื่อนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง

“การโรงเรียนผู้สูงอายุมีเครือข่ายเข้ามาหลากหลาย ส่วนหนึ่งคือผู้สูงอายุของโรงเรียนและผู้บริหารของโรงเรียน เป็นข้าราชการเกษียณอายุที่ยังมีศักยภาพ มีความเชี่ยวชาญในหลายๆ ด้าน และค่อนข้างเป็นที่เคารพของคนในสังคม จึงเป็นข้อดีที่สามารถดึงทั้งทรัพยากร และเครือข่ายให้เข้ามาร่วมดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุได้” (ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์, สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากนี้ ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า

“เครือข่ายภายในเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้สูงอายุที่เข้ามาทั้งเป็นสมาชิกและเป็นกรรมการ บางคนก็มีความเชี่ยวชาญ เป็นครูมาก่อน มาเป็นวิทยากรกันเอง ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ดี เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งจนเป็นที่ยอมรับได้” (ตัวแทนโรงเรียนผู้สูงอายุ, สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

ประการที่สาม การสร้างความไว้วางใจจากที่หลายภาคส่วนได้ร่วมกันสะท้อนถึงปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนผู้สูงอายุเมืองกาฬสินธุ์ คือ ศักยภาพและความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ ที่ทำให้เครือข่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกได้เข้ามาร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในเทศบาลเมือง

กาฬสินธุ์แล้ว การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างเครือข่ายและโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากตั้งแต่เริ่มต้นของการก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุจากนโยบายที่ให้ท้องถิ่นได้ก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้สูงอายุได้รวมตัวกันและระดมงบประมาณในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งถือได้ว่าเกิดจากความตั้งใจที่อยากเห็นผู้สูงอายุได้มีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและผู้สูงอายุเมืองกาฬสินธุ์มีศักยภาพ การดำเนินงานที่ผ่านมาโรงเรียนผู้สูงอายุให้ความสำคัญอย่างมากกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการ การจัดทำแผน การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะต้องผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตัวแทนผู้สูงอายุได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ทั้งผู้บริหารและกรรมการเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุทุกกลุ่ม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและพร้อมปรับเปลี่ยนขอแต่เป็นประโยชน์ที่เกิดกับผู้สูงอายุ เหมือนมีอะไรก็สะท้อนให้กับฟัง เหมือนเป็นครอบครัว ไม่มีโครงสร้างเป็นระบบราชการ มันทำให้เรารู้สึกสบายใจที่จะเข้ามาที่ตรงนี้ บางวันไม่ใช่วันจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุเราก็กังมา” (ตัวแทนผู้สูงอายุ, สนทนากลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากนี้ ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุยังกล่าวเพิ่มเติมว่า

“โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เราจะมีการจัดทำแผนทุกปี และมีงบประมาณเปิดเผยให้กับสมาชิกทุกคนได้ทราบในแต่ละปีเราจะมี

งบประมาณเท่าไร เราใช้กับโครงการอะไรบ้าง แล้วผลจากการใช้จ่ายงบประมาณเป็นอย่างไร และทางเทศบาลจะไม่มายุ่งตรงนี้เพราะท่านนายกมองว่าเป็นสิทธิของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งที่ผ่านมาเราไม่เคยมีปัญหาเรื่องนี้ ทำให้สมาชิกและผู้บริหารของเทศบาลไว้วางใจเชื่อมั่นว่าเราจะดำเนินการได้” (ตัวแทนโรงเรียนผู้สูงอายุ, สันทนา กลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

จะเห็นได้ว่าความไว้วางใจเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ความไว้วางใจที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เกิดจากการให้สมาชิกของโรงเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่รับรู้เสนอความคิดเห็น ตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งสะท้อนการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร และการทำอย่างตั้งใจ เปิดเผย และตรวจสอบได้ในทุกกระบวนการเช่นเดียวกับตัวแทนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ให้ความเห็นว่า

“การจะทำงานร่วมกับใคร เราต้องวิเคราะห์ถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ที่จะร่วมงานด้วยอย่างโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เราติดตามมาตั้งแต่ตั้งโรงเรียน เห็นศักยภาพของผู้สูงอายุและเรามั่นใจ พอถึงทางเทศบาลสนับสนุนงบประมาณ และมีรางวัลทุกปี ก็เป็นสิ่งที่การันตีได้ว่าต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เราจึงไม่ห่วงเวลาที่เราดำเนินงานร่วมกับทางโรงเรียน” (ตัวแทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, สันทนา กลุ่ม, 19 กุมภาพันธ์ 2565)

ประการที่สี่ การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ในปัจจุบันเทคโนโลยี

ทางการสื่อสารถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการสื่อสารภายใต้เครือข่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังจะเห็นว่าเครือข่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุมีทั้งภายในและภายนอก รวมตัวกันอย่างหลวมตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ไม่มีคำสั่งหรือโครงสร้างอย่างเป็นทางการซึ่งเป็นลักษณะเครือข่ายเชิงแนวราบ เน้นการบูรณาการตามภารกิจของหน่วยงานแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพร่วมกับผู้สูงอายุ การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เครือข่ายมีการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการสื่อสารระหว่างเครือข่ายภายในของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุ จะใช้การสื่อสารผ่านการประชุม การจัดกิจกรรม รวมถึงการใช้ Social Media ผ่าน Application Line เพื่อประสานงานและส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกในโรงเรียนและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ในการสื่อสารกิจกรรมต่างๆ กับเครือข่ายภายนอก โรงเรียนผู้สูงอายุจะมี Facebook Page ที่เป็นของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยตรงเพื่อสื่อสารกิจกรรมที่โรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินการ รวมถึงการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นอกจากนี้ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมี Line สำหรับการสื่อสารระหว่างเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน สมาคมต่างๆ ภายในพื้นที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เมื่อมีประเด็นอะไรต่างๆ ตัวแทนจากทุกภาคส่วนจะสื่อสารผ่านช่องทางนี้ ซึ่งหากต้องการให้ประสานงานไปยังเครือข่ายใดก็สามารถสื่อสารและติดตามผ่านช่องทางนี้ได้ทันที

เห็นได้ว่า จากการศึกษาประเด็นองค์ประกอบ เครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เกิดจาก 4 องค์ประกอบดังนี้ ประการที่หนึ่ง การรู้จักบทบาทหน้าที่ประการที่สอง การมีส่วนร่วมประการที่สาม การสร้างความไว้วางใจใจประการที่สี่ การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย

จากการศึกษาเรื่องความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยมีประเด็นถึงเงื่อนไขความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย 1) การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุร่วมกัน 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) การสร้างความร่วมมือ ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้ ถือได้ว่ารูปแบบของการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุ และองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษออกเป็น 2 ประเด็นกล่าวคือ ความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพ โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งมีข้อค้นพบหลายประเด็นที่ยกนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมือง

กาฬสินธุ์ จากการศึกษาถึงความสำเร็จการบริหารจัดการเครือข่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า จะต้องประกอบด้วย 1) การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุร่วมกัน 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) การสร้างความร่วมมือ

การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมได้อธิบายถึงสถานการณ์ผู้สูงอายุที่จะนำไปปัญหาในอนาคตหากไม่ได้รับการดูแลหรือการแก้ไขปัญหามาจากการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิสุทธิปัญญาภวิวัฒน์ และคณะ (2565, หน้า 11-26) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบและเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ได้อธิบายว่าในการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมองเห็นปัญหาร่วมกันเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร พบว่า นายกเทศมนตรีเมืองกาฬสินธุ์ และครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศสุตา โภคานิตย์, กีฬา หนูยศ และพระบุญเพ็ง สิทธิวิชา (2563, หน้า 1-10) ที่ได้ทำการศึกษารื่อง บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านคำยหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีแนวคิดในการพัฒนาและ

ยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งเป็นการปฏิบัติตามการรับสนองนโยบายภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ และการศึกษาของรัชนิกร อินทเชื้อ และวีระวัฒน์ ปิ่นนิทามัย (2564, หน้า 195-209) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ด้านภาวะผู้นำเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอันดับแรก

องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จากการศึกษาในประเด็นองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ สามารถเกิดจาก 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) การรู้จักบทบาทหน้าที่ 2) การมีส่วนร่วม 3) การสร้างความไว้วางใจ 4) การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอลงกต สารกาล (2561, หน้า 27-46) เรื่อง ความสำเร็จของการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ: บทเรียนจากโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ พบว่า เครือข่ายความสำเร็จเกิดจากการริเริ่มเครือข่ายความร่วมมือร่วมกัน มีตัวแสดงทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ซึ่งเข้ามาทำงานร่วมกัน มีการวางแผน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนและ

ระดมทรัพยากรร่วมกัน อีกทั้งจากการศึกษาของไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์ และอนันต์ธนา ปิ่นแก้ว (2558, หน้า 109-116) ยังยืนยันว่าการสร้างเครือข่ายเกื้อหนุนผู้สูงอายุในชุมชนจึงมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ ประกอบด้วย การสร้างความไว้วางใจระหว่งองค์กรและการสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบตามผลการศึกษาข้างต้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุควรที่จะให้ส่งเสริมและสนับสนุนจากเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เนื่องจากหากให้มีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่เพียงเดียวนั้นจะพบได้ว่ากิจกรรมภายในโรงเรียนผู้สูงอายุหรือความยั่งยืนของโรงเรียนผู้สูงอายุอาจจะส่งผลให้ไม่มีความยั่งยืน

1.2 การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุควรมีส่งเสริม ภาครัฐควรสนับสนุนเป็นตัวกลางในการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุภายนอกเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ อันส่งผลให้เกิดความยั่งยืนและการจัดการสังคมผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุในบริบทที่ได้รับการสนับสนุนจาก

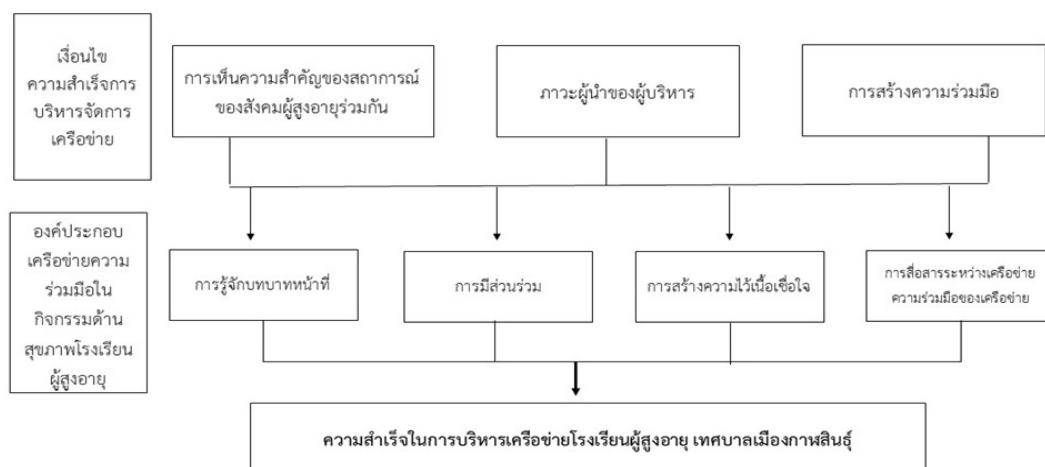
องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานอื่น เนื่องจากหากมีองค์การสนับสนุนที่มีขนาดที่แตกต่างกันเงื่อนไขในการประสบผลสำเร็จจะมีรูปแบบเป็นอย่างไร

2.2 ควรศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งผลต่อความยั่งยืนของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างไร

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเรื่องความสำเร็จในการบริหารเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยกล่าวคือ ในการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อที่จะให้ประสบผลสำเร็จจะต้องคำนึง เงื่อนไขของการบริหารจัดการเครือข่าย เป็นอันแรก ซึ่งประกอบด้วย การเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคม

ผู้สูงอายุร่วมกันของทุกภาคส่วน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการสร้างความร่วมมือ ซึ่งทั้ง 3 เงื่อนไขดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สามารถทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จของการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ และในส่วนขององค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วย 4 ปัจจัย 1) การรู้จักบทบาทหน้าที่ 2) การมีส่วนร่วม 3) การสร้างความไว้วางใจ 4) การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งนี้หากการดำเนินการทั้ง 2 กระบวนการข้างต้นสามารถดำเนินการจะต้องมีลักษณะสอดคล้องประสานกัน อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เกศสุดา โภคานิตย์, กีฬา หนูยศ และพระบุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2563). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมเทศบาลตำบลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *Journal of Graduate School, Pitchayat, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 15(2), 1-10.
- ชนิกร อินทเชื้อ และวีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 195-209.
- ชลิดา แยมศรีสุข. (2563). การสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 16(2), 19-30.
- บริการสถิติข้อมูล กรมการปกครอง. (2565). สถิติผู้สูงอายุ สัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน. เข้าถึงได้จาก https://www.dopa.go.th/public_service/service1
- พงษ์มนัส ดือด, พระมหาวิไลศักดิ์ ปญญาโร และพระครูปลัดสุรุฒิ แสงมะโน. (2564). การเปรียบเทียบนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุของต่างประเทศและประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(4), 230-243.
- พระครูพิสุทธิปัญญาวินัย และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบและเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(1), 11-26.
- ไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์ และอนัญญา ปิ่นแก้ว. (2558). ความสำคัญของเครือข่ายเกื้อหนุนผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 109-116.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ และปิยากร หวังมหาพร. (2565). ความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(2), 201-211.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดา. (2560). *การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สำนักบริหาร การทะเบียนกรมการปกครอง. (2565). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถิติประชากรรายจังหวัด*. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/>
- สุวิมล แสงเรือง และคณะ. (2563). การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กลุ่มติดสังคมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย. *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา*, 5(3), 132-139.

อลงกต สารกาล. (2561). ความสำเร็จของการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ: บทเรียนจากโครงการการจัดระบบบริการรองรับสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 27(2), 27-46.

Department of Economic and Social Affairs United Nations. (2002). *World population ageing*. New York: Department of Economic and Social Affairs United Nations.

Lim, E. Z. & Thompson, C. L. (2016). Measuring active ageing among older adults in Singapore. *Ageing & Society*, 36(9), 1853-1869.

World Health Organization. (2002). *Active ageing: A policy framework* (No. WHO/NMH/NPH/02.8). Switzerland: World Health Organization.